

Hitlerova dálnice

Německá exteritoriální dálnice

Breslau–Wien

Jan Šafařík

Stručná historie německých dálnic

- ❧ 6. srpna 1932 přestříhl populární primátor Kolína nad Rýnem Konrád Adenauer pásku první rychlostní komunikace s parametry i názvem *Autobahn* – dálnice.
- ❧ Rok po nástupu Hitlera k moci je u obce Unter Haching slavnostně zahájena výstavba dálnic v Německu.

Německé dálnice

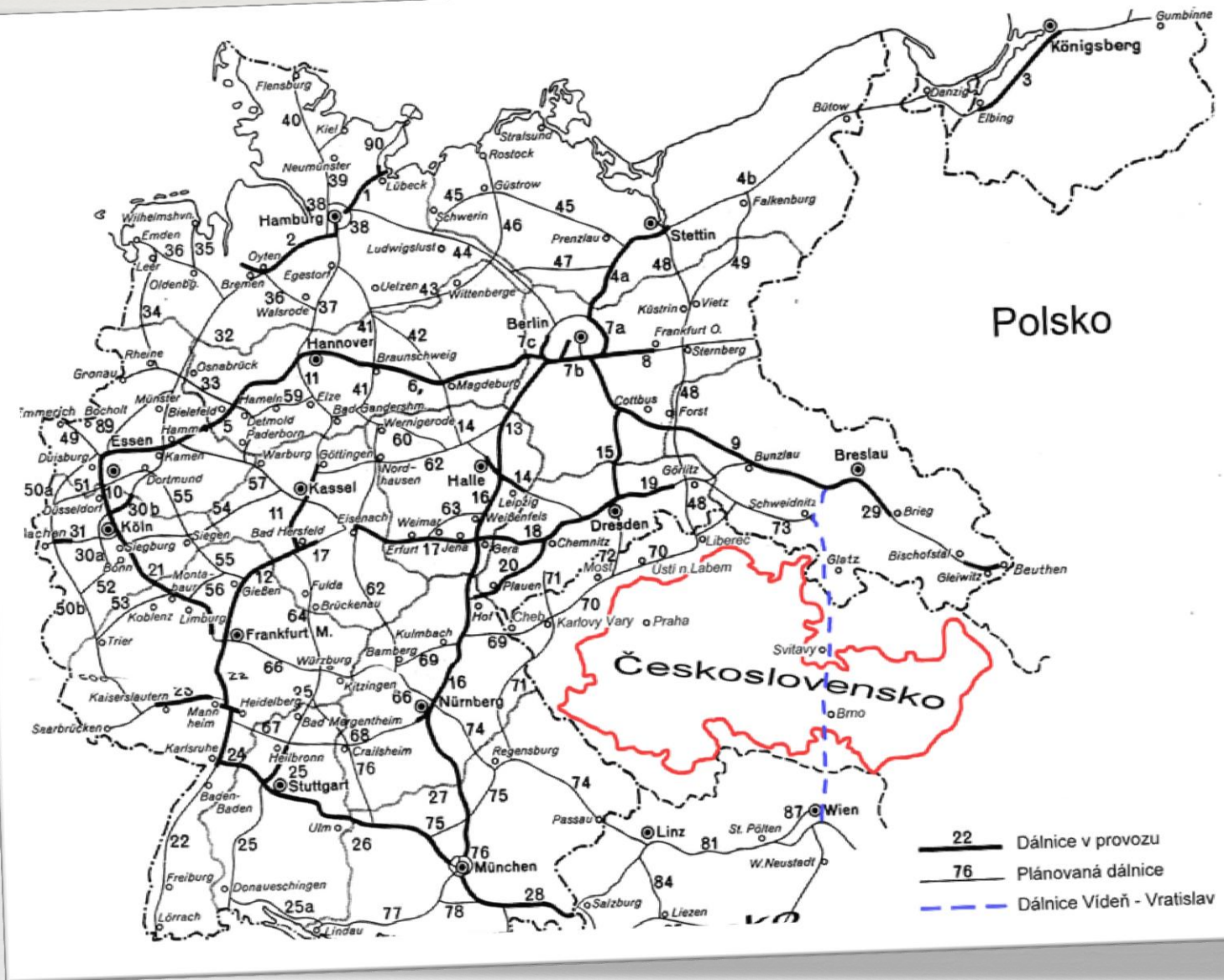

Rok	Počet	Ve stavbě		
	zaměstnanců	Počet směn	Dálniční tělesa	Vozovky
1934	45 000	11,2 mil.	1100 km	60 km
1935	90 000	25,6 mil.	670 km	643 km
1936	99 000	28,2 mil.	756 km	912 km
1937	85 000	25,9 mil.	809 km	767 km

Rok	počet km předaných do provozu *	celková délka dálniční sítě *
1935	112	112
1936	953	1065
1937	945	2010
1938	1036	3046

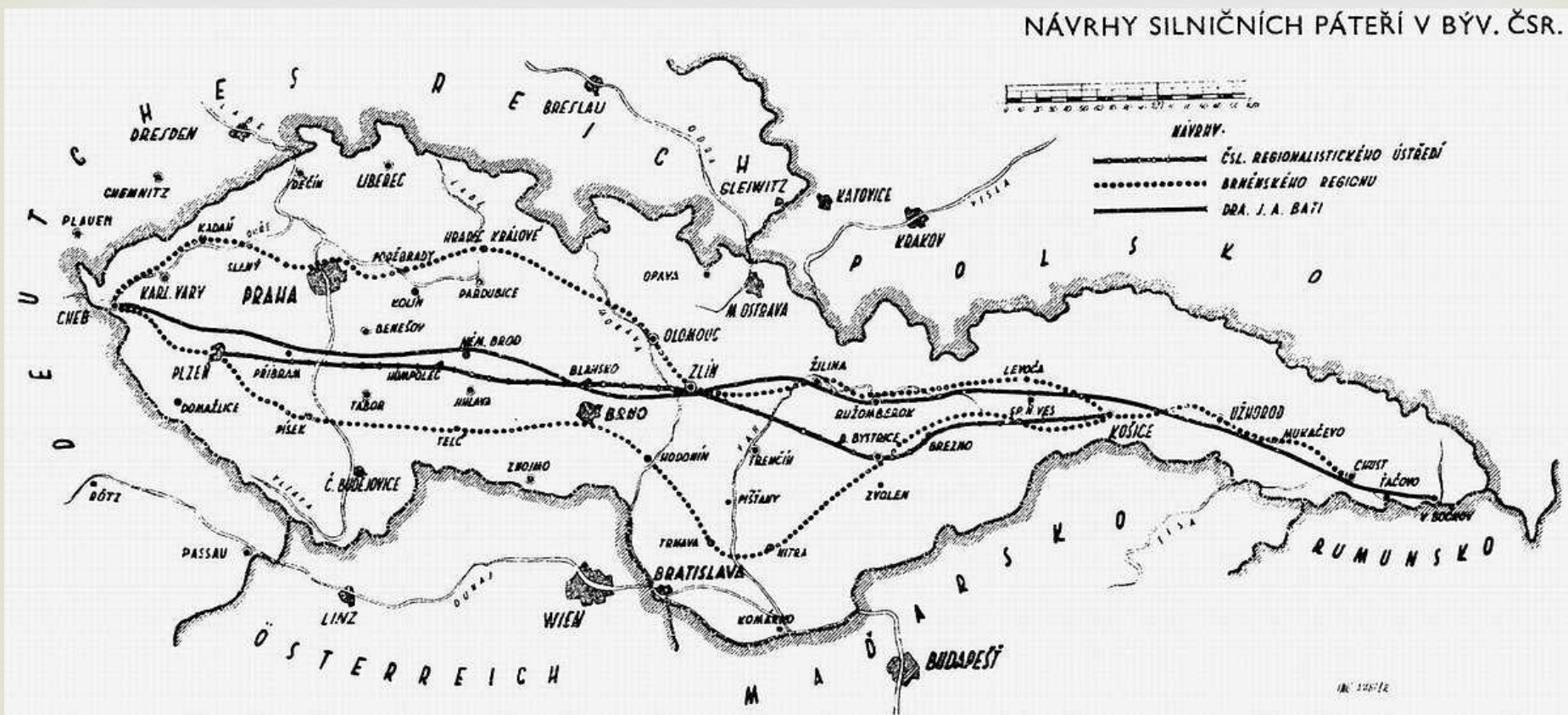
* včetně dálnic vystavěných na okupovaném území

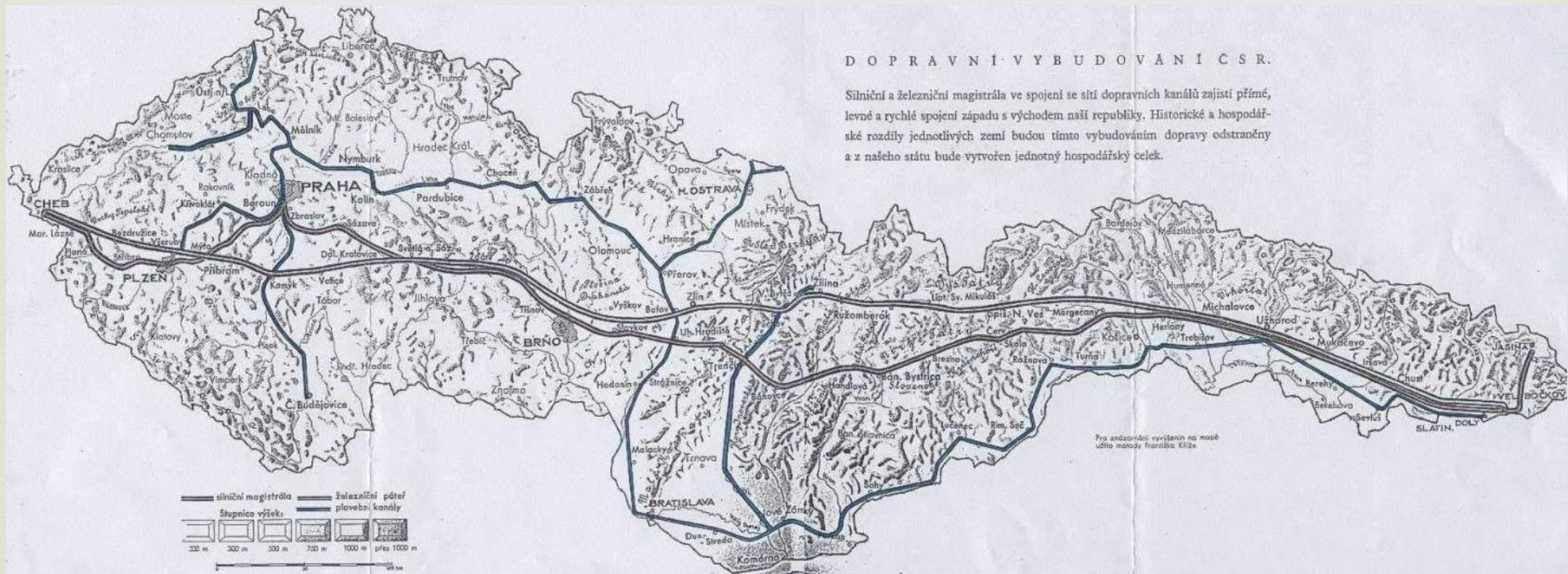
Mapa dálniční sítě v Německu v r. 1940

Mapa návrhů kapacitních komunikací v bývalé ČSR z r. 1938

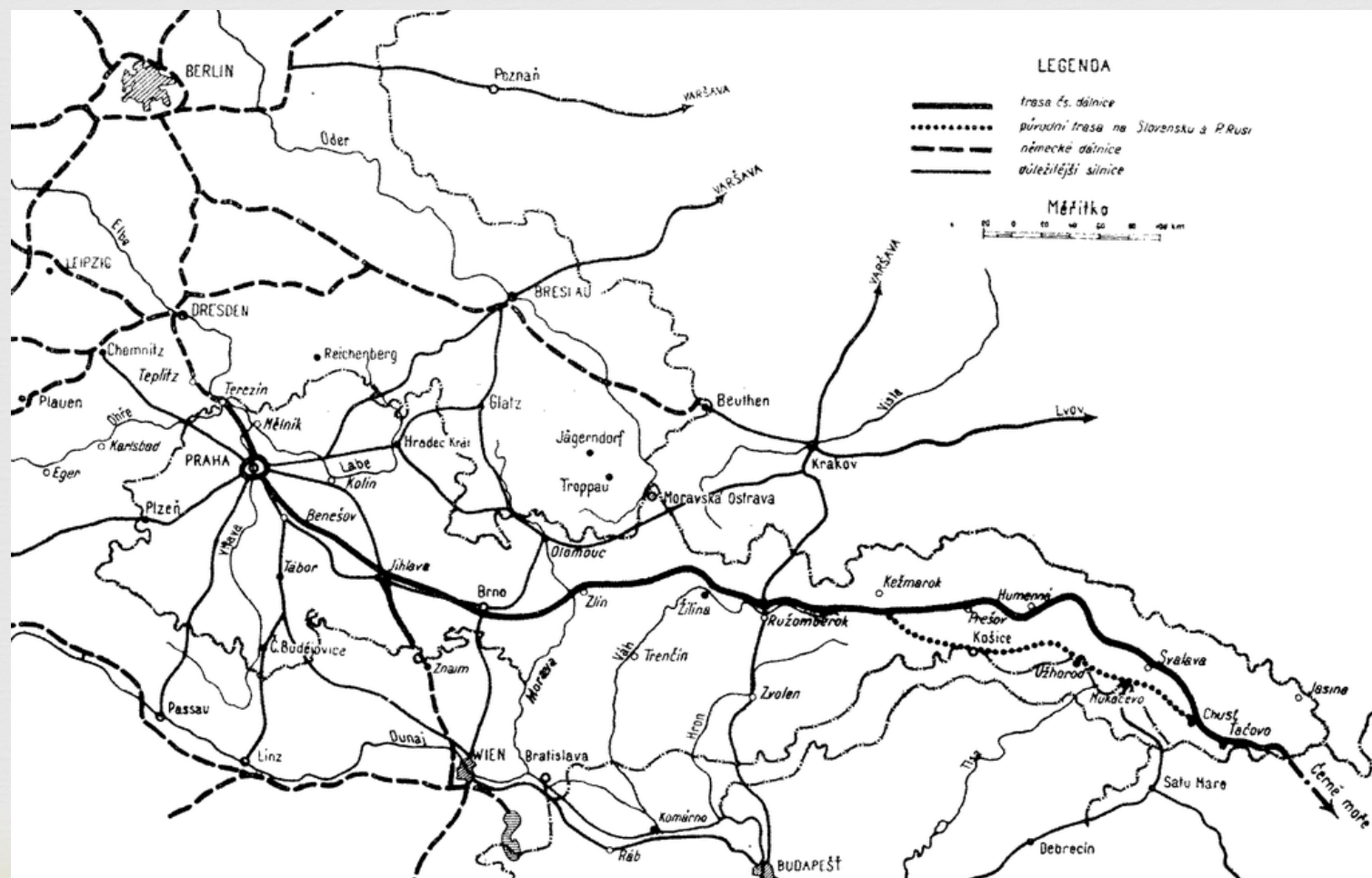

Plán J. A. Bati na rozvoj dopravních infrastruktur

Mapa tzv. úředního návrhu Česko-slovenské dálnice z r. 1938 (před odtržením Slovenska)

Německé dálnice na území dnešní České republiky

❧ Sudetská dálnice A48, A69, A70: Bad Berneck – Görlitz

- ❧ Ihned po odtržení pohraničí od tehdejšího Československa se začalo uvažovat o stavbě dálnice
- ❧ Na přípravě této stavby se osobně angažoval Konrád Henlain.
- ❧ 1. prosince 1938 byla zahájena vlastní výstavba
- ❧ Bohužel není známa existence dokladů o výstavbě Sudetské dálnice v době Druhé světové války.
  - ❧ Z map z r. 1940 se dozvídáme, že vlastně nešlo o dálnici jednu, ale ve skutečnosti o tři.
- ❧ Všeobecně byly práce na dálnicích zastaveny 30. dubna 1942.

Německé dálnice na území dnešní České republiky

- ❧ Sudetská dálnice A71: Chemnitz – Karlovy Vary – Mariánské Lázně – Weiden – Regensburg
- ❧ Sudetská dálnice A72: Dresden – Ústí nad Labem – Lovosice

Německé dálnice na území dnešní České republiky

❧ Exteritoriální (průchozí) dálnice A88 : Breslau – Wien

- ❧ Dálnice se zrodila jako součást smluv z Mnichova a Vídně na podzim roku 1938.
- ❧ Dálnice měla ve směru sever-jih protnout celé území našeho, tehdy ještě samostatného státu.
- ❧ Dálnice A88 vstupovala na naše území (v dnešních hranicích) poblíž Králík a opouštěla jej nedaleko Mikulova.
- ❧ V protektorátních hranicích „okleštěného“ státu to potom bylo u Jevíčka a na jihu nedaleko Rajhradu toto území opouštěla.

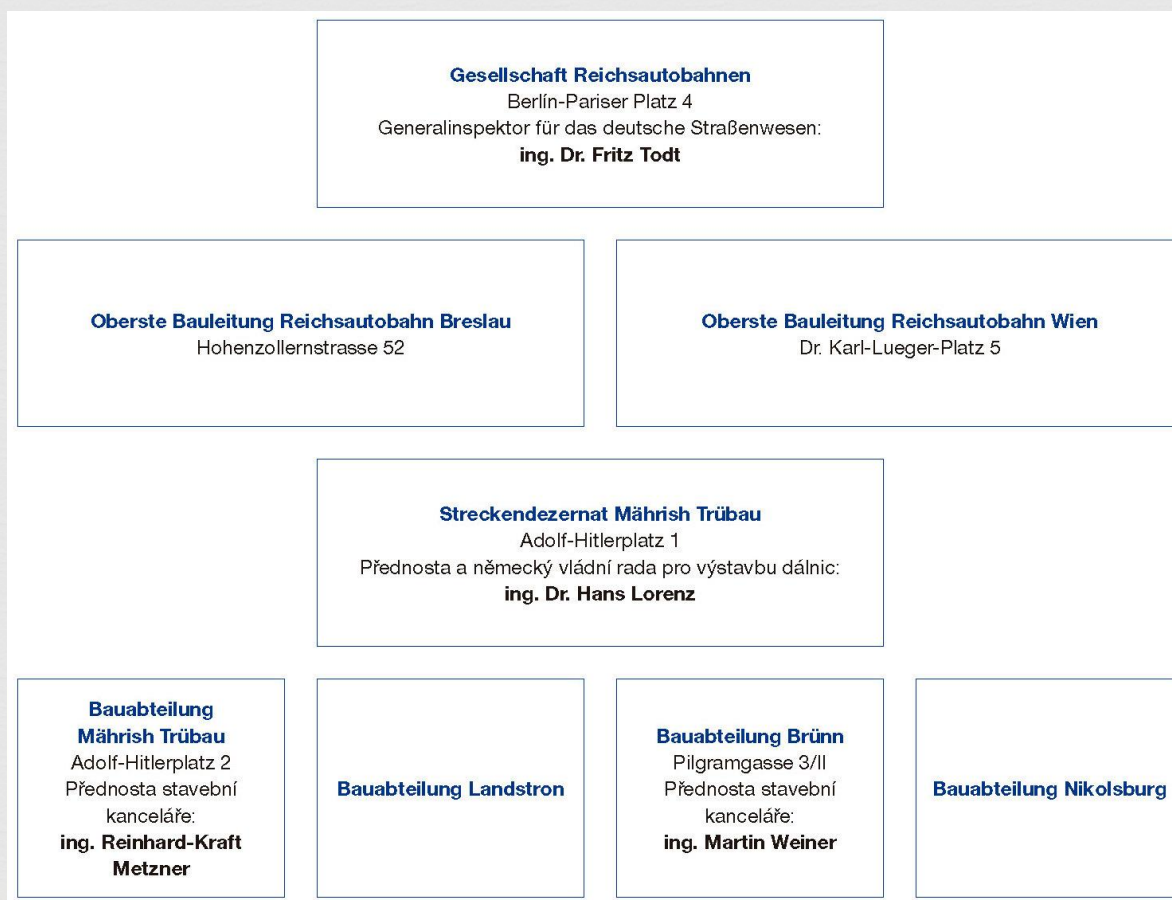
Hitlerova dálnice

- ❧ Přípravné práce se rozbíhají ještě před koncem roku 1938.
  - ❧ Během tří měsíců byly připraveny plány na výstavbu i pozemky, které byly potřebné na výstavbu.
- ❧ Vlastní výstavba dálnice začala 11. dubna 1939.
- ❧ Podle plánů měla být dálnice dlouhá 320 km.
- ❧ Protektorátním územím měla procházet v délce 65 km.
- ❧ Zprovozněna měla být na konci roku 1940.
- ❧ Vedením projekčních a přípravných prací byl pověřen ing. Hans Lorenz
  - ❧ Později vedl i vlastní výstavbu dálnice.

Hitlerova dálnice

Organizační struktura výstavby dálnice

Hitlerova dálnice

STAVEBNÍ DÍL (STAVBA), ZAČÁTEK A KONEC DÍLU	STAVEBNÍ DÍL (OZNAČENÍ) (SAMOSTATNÉ ZADANÁ STAVBA VELKÉHO MOSTU)	STAVEBNÍ FIRMA REALIZACE (FIRMA)	ZADÁNÍ STAVBY	ZAHÁJENÍ STAVBY	DÉLKA STAVBY
Most přes údolí Třebůvky v Linharticích		???	???	???	546 m
Most přes údolí Pacovky v Městečku Trnávce		Pittel&Brausewetter Vídeň	prosinec 1939	jaro 1940	384 m
Městečko Trnávka - Víska u Jevíčka	Stavební díl 30	Finger&Gayer Chemnitz	16. 6. 1939	červenec 1939	7 000 m
Víska u Jevíčka - Vanovice	Stavební díl 31	Hermann Milke KG Berlín-Wansee	3. 4. 1939	11. dubna 1939	10 000 m
Vanovice - železniční trať Čes.Třebová Brno u Svitávky	Stavební díl 32	Carl Rose Berlín	13. 5. 1939	červen 1939	10 000 m
Železniční trať Česká Třebová Brno u Svitávky - Býkovice	Stavbení díl 33	Pittel&Brausewetter Vídeň - Lanna a.s. Praha	13. 5. 1939	červen 1939	8 000 m
Býkovice - Žernovník	Stavební díl 34	Hrabě&Lozovský a.s. Praha	podzim 1939	podzim 1939	3 700 m
Žernovník - Hluboké Dvory	Stavební díl 35	Polensky&Zöllner Berlín	jaro 1940	jaro 1940	2 700 m
Hluboké Dvory - Všechnovice	Stavební díl 36	Hrabě&Lozovský a.s. Praha	jaro 1940	jaro 1940	3 600 m
Všechnovice - Čebín	Stavební díl 1a	Sager&Woerner, Mnichov - Konstruktiva a.s. Praha	prosinec 1939	březen 1940	4 690 m
Čebín - Kníničky	Stavební díl 1	Pittel&Brausewetter Vídeň - Lanna a.s. Praha	3. 4. 1939	14. 4. 1939	9 430 m
Most přes údolí Svratky poblíž brněnské přehrady		Pittel&Brausewetter Vídeň - Lanna a.s. Praha	jaro 1940	květen 1940	267 m
Brno Bystrc - Brno Žebětín	Stavební díl 2a	Bauunion Brünn (stavitelé Ambrož, Rösner a Špinka)	květen 1939	červen 1939	3 561 m
Brno Žebětín - Brno Bosonohy	Stavební díl 2b	stavitel Hubený Brno a Hrabě&Lozovský a.s. Praha	květen 1939	červen 1939	2 525 m
Brno Bosonohy - železniční trať Brno-Jihlava u Troubska	Stavební díl 2c	stavitelé Engelbert Weis Brno a Jaroslav Jáchymek Brno	květen 1939	červen 1939	2 042 m
Železniční trať Brno-Jihlava u Troubska - údolí Obravy	Stavební díl 3	Funke&co Freital (Drážďany)	srpen 1939	září 1939	5 401 m
Most přes údolí říčky Obravy u Želešic		Pittel&Brausewetter Vídeň - Lanna a.s. Praha	jaro 1940	květen 1940	312 m
Údolí Obravy - Sobotovice (prot. hranice u Ledců)	Stavební díl 4	Funke&co Freital (Drážďany)	březen 1939	duben 1939	9 118 m

Přehled jednotlivých stavebních dílů dálnice

Hans Lorenz

Sídlo RAB (ředitelství výstavby exteritoriální dálnice)

Bylo zřízeno v Moravské Třebové v domě na náměstí č. 1. Fotografie z r. 1940.

Informační tabule o stavbě dálnice

Hitlerova dálnice

- ❧ I na tehdejší naše poměry nevídaný pracovní postup.
  - ❧ Pracovalo se ve dvou směnách po 10 hodinách.
- ❧ Stavební práce na dálnici byly zadány jak německým tak i českým firmám.
  - ❧ Německé firmy *Hermann & Mieg* a *Deutsch & Kleckner* pracovaly v okolí Jevíčka.
  - ❧ Česká firma *Hrabě a Lozovský* stavěla v okolí Černé Hory.
  - ❧ Firma *Litická a.s.* stavěla v okolí Brna.
- ❧ Počátkem roku 1940 se tempo prací zvolnilo.
- ❧ Ve čtvrtek 30. dubna 1942 byla vlastní stavba dálnice A88 zastavena.

Severní konec rozpracované německé dálnice

Jižní konec rozpracované německé dálnice

Mapy

⌘ <http://www.mapy.cz/>

⌘ SHOCart

⌘ <http://www.katastralni-mapa.cz/>

⌘ Geodézie On Line, spol. s r.o.

⌘ Klub českých turistů

⌘ <http://kontaminace.cenia.cz/>

⌘ Topografická mapa

⌘ Letecké snímkování – 50. léta

⌘ <http://www.openstreetmap.org/>

Popis Hitlerovy dálnice

↬ Skalice nad Svitavou

↬ Voděradý

↬ Drnovice

↬ Černá Hora

↬ Žernovnýk

↬ Malá Lhota

↬ Lubě

↬ Drásov

↬ Kuřim

↬ Moravské Knínice

↬ Jinačovice

↬ Rozdrojovice

↬ Kníničky

↬ Bystř

↬ Kohoutovice

↬ Troubsko

↬ Ostopovice

↬ Moravany

↬ Nebovidy

Prameny a literatura

[1] Janda, Tomáš – Lídl, Václav: *Německá průchozí dálnice, I. díl – Severní úsek*, Ředitelství silnic a dálnic ČR.

<http://www.rsd.cz/doc/Silnicni-a-dalnicni-sit/Historie/nemecka-pruchozi-dalnice>

[2] Janda, Tomáš – Lídl, Václav: *Německá průchozí dálnice, II. díl - Jižní úsek*, Ředitelství silnic a dálnic ČR.

<http://www.rsd.cz/doc/Silnicni-a-dalnicni-sit/Historie/nemecka-pruchozi-dalnice-2dil>

[3] Janda, Tomáš – Lídl, Václav: *Stavby, kterým doba nepřála*, Ředitelství silnic a dálnic ČR.

<http://www.rsd.cz/doc/Silnicni-a-dalnicni-sit/Historie/stavby-kterym-doba-neprala>

[4] Janda, Tomáš – Urbánková, Nad'a: *Nedokončená dálnice Vratislav–Brno–Vídeň*, Odborný katalog k výstavě, Technické muzeum v Brně, Brno 2014.

Prameny a literatura

[5] Jirůšek, Robert: *Historie nedokončené dálnice Vratislav-Brno-Vídeň*, Bakalářská práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2013.

https://is.muni.cz/th/371662/pedf_b/

[6] Kolíska, Michal: *Historie dopravní infrastruktury a budování dálkových kapacitních komunikací v českých zemích a jejich vliv na bezpečnost a plynulost silniční dopravy*, Bakalářská práce, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno 2009.

http://is.muni.cz/th/208827/pedf_b/

Prameny a literatura

- [7] Vacek, Zdeněk: *Hitlerovy dálnice*, in Reflex, č. 21, 2015.
- [8] http://www.dalnice.com/historie/planovani/nem_u_nas/nem_dal_v_csr.htm
- [9] http://cs.wikipedia.org/wiki/Exteritoriální_dálnice_Vídeň_-_Vratislav
- [10] <http://www.brno.cz/doprava/velky-mestsky-okruh/rychlostni-komunikace-r43/vizualizace-silnice-r43-prutah-bystrci/perspektivni-pohledy/>

Prameny a literatura

- [11] <http://kontaminace.cenia.cz/>
- [12] <http://www.katastralni-mapa.cz/>
- [13] <http://www.mapy.cz/>
- [14] <http://www.openstreetmap.org/>
- [15] <https://geolocation.ws/>

Děkuji za pozornost

